

Rozwój mowy dziecka

Rozwój mowy dziecka przebiega pewnymi etapami o określonej kolejności. Czas ich pojawiania się jest stały, ale dopuszczalne są pewne przesunięcia, nie większe jednak niż pół roku.

Okres melodii (pierwszy rok życia)to stadium przedjęzykowe.

Jest to ważny etap przygotowawczy pomimo ,że nie rozwija się w tym czasie jeszcze mowa właściwa. Doskonalone są narządy oddechowe, fonacyjne i artykulacyjne oraz funkcja słuchowa. Podstawowe formy wokalizacji będące sygnałami apelu to krzyk, płacz, głuźenie i gaworzenie. W drugim półroczu płacz i gaworzenie są wykorzystywane celowo dla zwrócenia uwagi otoczenia, co jest ważnym momentem w socjalizacji i rozwoju mowy dziecka. Przekonuje się ono, że intencjonalne twory głosowe mogą coś oznaczać i za ich pomocą można coś uzyskać. Można zauważyć również proste rozumienie wypowiedzi, dla którego podstawowe znaczenie ma intonacja, akcent, melodia głosu oraz kontekst sytuacyjny. Pod koniec pierwszego roku życia stopniowo redukuje się liczba składników uczestniczących w wywołaniu reakcji na słowo. Usamodzielnia się ono jako jedyny , zawsze stały element. Dziecko rozumie i wypowiada kilka słów. Tak jak i na każdym późniejszym etapie , rozumienie wypowiedzi wyprzedza umiejętność czynnego posługiwania się językiem.

Kolejne stadium (1-2 rok życia)- zwane okresem wyrazu –odznacza się jednowyrazowym charakterem wypowiedzi. Od zwykłych wyrazów różnią się one tym, że oznaczają nie tylko przedmiot, czynność, ale również stosunek do tego zjawiska. Typowe jest także że to samo słowo może mieć różne znaczenie w zależności od sytuacji, gestów, melodii.

Pod koniec drugiego roku życia pojawiają się wypowiedzi dwuwyrazowe. Nie są one jeszcze zdaniami z gramatycznego punktu widzenia, mają postać zlepków wyrazowych lub równoważników zdań. Jest to ważny moment w procesie nabywania języka. Rozpoczyna się proces dramatyzacji wypowiedzi.

Dziecko wkracza w kolejną fazę – okres zdania. Przypada on na trzeci rok życia. Zlepki wyrazowe przekształcają się w równoważniki, a te w zdania trzy i więcej wyrazowe. Dziecko buduje początkowo zdania pojedyncze rozwinięte, potem złożone, początkowo złożone współrzędnie potem podrzędnie. Zachodzą także zmiany jakościowe. Wypowiedź staje się coraz bardziej zrozumiała i przybliżona do wzorca fonetycznego poszczególnych wyrazów.

Okres swoistej mowy dziecięcej przypada na 3-7 rok życia i jest okresem doskonalenia się mowy we wszystkich zakresach. W ciągu okresu przedszkolnego dziecko stopniowo poszerza swój słownik, operuje coraz sprawniej regułami fonetyki i gramatyki. W rezultacie w wieku 6-7 lat posługuje się już swobodnie językiem potocznym i porozumiewa się bez trudu z innymi ludźmi. Dalszy proces doskonalenia mowy w zakresie tego, co zostało opanowane nigdy już nie jest tak dynamiczny. Za okres krytyczny dla mowy uznaje się pierwsze sześć lat życia. Działania podejmowane w kolejnych latach okazują się znacznie mniej skuteczne.

Uproszczoną ocenę poprawności tempa rozwoju mowy podaje T. Zaleski: „Gaworzenie pojawiać się powinno w 6 miesiącu życia, pojedyncze słowa na pierwsze urodziny dziecka. Proste zdanie powinno być wypowiedziane w czasie drugich urodzin, zdanie rozwinięte w czasie trzecich urodzin, a na czwarte urodziny dziecko powinno umieć opowiedzieć krótką bajkę”. Zaznacza również, że półroczne opóźnienia w pojawianiu się poszczególnych stadiów nie powinny budzić niepokoju. Dopiero większe przesunięcie w czasie jest sygnałem ostrzegawczym i wtedy konieczna jest konsultacja u specjalisty.

Leon Kaczmarek podaje następującą kolejność pojawiania się głosek:

- okres melodii (0-1 r.ż.): *a, e*, niekiedy *i, m, b, n, t, d, j*;
- okres wyrazu (1-2 r.ż.): *i, y, e, a, o, u, p, pi, b, m, n, t, d, ń, ś, k, ki, j*;
- około 3 r. ż.: *i, y, e, a, o, u, ę, ą, p, pi, b, bi, m, mi, f, w, fi, wi, ś, ź, ć, dź, ń, k, g, ki, gi, h, n, t, d, l, li, ł, j*;
- około 3-4 r. ż. : wymienione poprzednio oraz *s, z, c, dz*;
- pod koniec 4 r. ż. : *r*;
- między 4 a 5 r. ż.: *sz, ź, cz, dź*.

Do 6 roku życia powinny się pojawić wszystkie głoski.

Dominika Miturska logopeda

